

Sygn. akt I ACa 1188/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bogdan Świerczakowski

Sędziowie: SA Barbara Trębska

SO (del.) Paulina Aslanowicz (spr.)

Protokolant: Karolina Długosz

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w B.

przeciwko Towarzystwu (...) "W." S.A. z siedzibą w W., K. S., M. G. (1) i T. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt XXVI GC 567/12

zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądza na rzecz (...), z siedzibą w B.:

a) od Towarzystwa (...) "W." S.A. z siedzibą w W. kwotę 129669,44 zł (sto dwadzieścia dziewięć tysięcy sześćset sześćdziesiąt dziewięć złotych czterdzieści cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 listopada 2011 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez Towarzystwo (...) "W." S.A. z siedzibą w W. zwalnia K. S., M. G. (1) i T. G. z obowiązku zapłaty kwot zasądzonych poniżej;

b) od K. S. kwotę 10898,16 zł (dziesięć tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt osiem złotych szesnaście groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 listopada 2011 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez K. S. zwalnia Towarzystwo (...) "W." S.A. z siedzibą w W. z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w punkcie pierwszym a) w tej części;

c) od M. G. (1) kwotę 15543,80 zł (piętnaście tysięcy pięćset czterdzieści trzy złote osiemdziesiąt groszy) wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 3 listopada 2011 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez M. G. (1) zwalnia Towarzystwo (...) "W." S.A. z siedzibą w W. z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w punkcie pierwszym a) w tej części;

d) od T. G. kwotę 10147,34 zł (dziesięć tysięcy sto czterdzieści siedem złotych trzydzieści siedem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 listopada 2011 roku do dnia zapłaty,

z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez T. G. zwalnia Towarzystwo (...) "W." S.A. z siedzibą w W. z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w punkcie pierwszym a) w tej części;

2. w punkcie drugim w ten sposób, że go uchyla.

Bogdan Świerczakowski Barbara Trębska Paulina Asłanowicz

Sygn. akt I ACa 1188/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 listopada 2011 roku (...) Spółka Akcyjna z (...) w B. wniosła o zasądzenie od:

a) pozwanego ad. 1 – Towarzystwa (...) "W." Spółki Akcyjnej z (...) w W. kwoty 129669,44 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 1 zwalnia pozwanych ad. 2 – ad. 7 z obowiązku jej zapłaty;

b) pozwanego ad. 2 – E. S Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. kwoty 12762,25 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 2 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części;

c) pozwanego ad. 3 - K. S. kwoty 10898,18 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 3 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części;

d) pozwanego ad. 4 - M. G. (1) kwoty 15543,80 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 4 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części;

e) pozwanego ad. 5 - T. G. kwoty 10147,34 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 5 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części;

f) pozwanego ad. 6 – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w J. kwoty 70976,89 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 6 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części;

g) pozwanego ad. 7 – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w J. kwoty 9340,98 zł z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata tej kwoty przez pozwanego ad. 7 zwalnia pozwanego ad. 1 z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt. a) powyżej w tej części.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanych na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictw w kwocie 34 zł.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powódka świadczyła usługi brokerskie na zlecenie pozwanych ad. 2 - 7, którzy zaangażowali ją, aby podjęła się działań mających na celu wynegocjowanie m.in. umów ubezpieczenia obejmujących ubezpieczenia pojazdów, które miały obowiązywać od dnia 3 października 2010 roku, ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk oraz ubezpieczenia sprzętu elektronicznego od wszystkich ryzyk, które miały być podpisane w październiku 2010 roku. Strony nie zawarły na piśmie umów brokerskich, a jedynie ustnie uzgodniły ich warunki, natomiast pozwani udzielili powódce pełnomocnictw do reprezentowania ich w relacjach z zakładami ubezpieczeń. Strona powodowa podniosła, że w ramach prac nad zawarciem nowych umów ubezpieczenia wykonała szereg czynności faktycznych, które były niezbędne do zawarcia umów ubezpieczenia. Zaznaczono, że po dniu 1 października 2010 roku pozwani zaprzestali kontaktowania się z powódką, zawierając w tym czasie za pośrednictwem innego brokera umowy ubezpieczenia w kształcie i na

warunkach opracowanych i wynegocjowanych przez stronę powodową. W ocenie strony powodowej zachowanie ubezpieczyciela, polegające na przystąpieniu do negocjowania umowy ubezpieczenia za pośrednictwem brokera, kreuje jego zobowiązanie do zapłaty prowizji brokerowi, jeżeli dzięki staraniom tego brokera, dojdzie do zawarcia umów ubezpieczenia. Z kolei roszczenie przeciwko pozwanym ad. 2 - 7 powódka wywodziła z przepisu art. 471 k.c., wskazując, że poniosła szkodę polegającą na utraconych korzyściach w postaci prowizji brokerskiej. W ocenie powódki pozwani ad. 2 - 7 udzielili jej wyłączności do negocjowania umów ubezpieczenia, która to klauzula nie mogła być skutecznie jednostronnie uchylona przez pozwaną, gdyż był to element umowy. Gdyby pozwani ad. 2 - 7 nie naruszyli przyznanej powódce wyłączności, wówczas uzyskaliby ona od ubezpieczyciela prowizję od składek w łącznej kwocie 129.669,44 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwani ad. 2 - 7 wnieśli o oddalenie w stosunku do nich powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania według norm przepisanych. Podnieśli oni, że nie doszło do zawarcia umowy brokerskiej, a jedynie pozwani udzielili powodowi pełnomocnictw do znalezienia najkorzystniejszej opcji ubezpieczenia mienia. Pozwani ad. 2 - 7 wskazali także, że zawarli umowy ubezpieczenia za pośrednictwem innego brokera, który wynegocjował lepsze ich warunki. W ocenie pozwaną ad. 2 - 7 działania strony powodowej w rzeczywistości zmierzały do przedstawienia pozwanym oferty umowy ubezpieczenia, którą mogli oni, ale nie musieli zaakceptować.

Pozwany ad. 1 w swojej odpowiedzi na pozew także wniósł o oddalenie powództwa w stosunku do niego oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu tego stanowiska podniesiono, że powódka, formułując treść pozwu, pominęła bardzo istotne kwestie faktyczne, w tym okoliczność, że pozwani ad. 2 - 7 to wieloletni klienci pozwanego ad. 1. Wskazano, że w odniesieniu do umów ubezpieczenia, które miały obowiązywać od dnia 3 października 2010 roku i od początku negocjacji dotyczących tych umów, powódka nie była jedynym pośrednikiem występującym wobec zakładów ubezpieczeń w imieniu pozwaną ad. 2 - 7, co było sygnalizowane powódce przez pozwanego ad. 1 w korespondencji elektronicznej. Pozwany ad. 1 nie kwestionował faktu, że broker ubezpieczeniowy może otrzymać wynagrodzenie od ubezpieczyciela, jednakże podniósł, że w przedmiotowej sprawie roszczenie o kurtaż nie przysługuje powódce, gdyż za jej pośrednictwem nie doszło do efektywnego zawarcia umów ubezpieczenia przez ubezpieczających z pozwanym ad. 1. Ponadto, w ocenie pozwanego ad. 1, na podstawie ogólnych reguł prawa cywilnego, podstawą do ewentualnych roszczeń brokera do ubezpieczyciela mogłaby być umowa pomiędzy brokerem a ubezpieczycielem, której w niniejszej sprawie nie zawarto choćby w formie ustnej.

Postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 roku umorzono postępowanie w sprawie odnośnie pozwanego ad. 2, tj. E. S Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J. z uwagi na ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku tej spółki, natomiast postanowieniem z dnia 6 marca 2012 roku z tego samego powodu – odnośnie pozwanego ad. 7, tj. (...) Handel Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej w J..

Postanowieniem z dnia 20 lutego 2013 roku zawieszono postępowanie odnośnie pozwanego ad. 6, tj. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej w J. z uwagi na ogłoszenie upadłości tej spółki obejmującej likwidację jej majątku.

Wyrokiem częściowym z dnia 11 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i zasądził od(...) Akcyjnej z siedzibą w B. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok wydany został w oparciu o następujące ustalenia i rozważania prawne:

E. S Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w J., (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w J., (...) Handel Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w J. oraz K. S., prowadząca działalność gospodarczą pod firmą (...), M. G. (1), prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) i T. G., prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) należeli do tzw. grupy podmiotów E.. W dniu 2 października 2010 roku następującym podmiotom z tej grupy: E.(...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w

J., K. S., M. G. (1) oraz T. G. wygaszały dotychczasowe umowy ubezpieczenia zawarte z Towarzystwem (...) "W." Spółką Akcyjną w W. za pośrednictwem brokera ubezpieczeniowego (...) Spółki Akcyjnej w B.. Podmioty z grupy E. ubezpieczały się u tego ubezpieczyciela od 2005 roku. Przed zawarciem umów ubezpieczenia ubezpieczający udzielali pełnomocnictw kilku brokerom, którzy reprezentowali ich przed ubezpieczycielami i negocjowali warunki umów ubezpieczeniowych. Zainteresowani ubezpieczeniem na koniec negocjacji, tj. w przeddzień wygaśnięcia dotychczasowych umów ubezpieczenia, wskazywali ubezpieczycielowi brokera, który wynegocjował najlepszą ofertę ubezpieczeniową i na warunkach wynegocjowanych przez wskazanego brokera ubezpieczający zawierali z ubezpieczycielem umowy ubezpieczenia na kolejny okres. Pośrednikowi, którego działania doprowadziły do zawarcia umowy o określonym brzmieniu, ubezpieczyciel wypłacał prowizję, tzw. kurtaż w wysokości ustalonej w trakcie negocjacji. Średnia wysokość kurtażu przy ubezpieczeniach komunikacyjnych stanowi około 6 - 12% wartości uzyskanej przez ubezpieczyciela składki, a w przypadku ubezpieczeń majątkowych 16 - 22% wartości zainkasowanej składki.

W 2010 roku wszystkie podmioty z grupy E. były zainteresowane zawarciem na kolejny okres umów ubezpieczenia mienia stanowiącego składniki ich przedsiębiorstw oraz ubezpieczenia komunikacyjnego (OC, AC i (...)) licznych pojazdów należących do nich. Podmioty z grupy E. upoważniły trzech brokerów, tj. (...) Spółkę Akcyjną w B., (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. oraz (...) Spółkę Akcyjną w T. do reprezentowania ich w relacjach z ubezpieczycielami m.in. w zakresie dokonywania czynności faktycznych i prawnych polegających na zawieraniu lub doprowadzaniu do zawarcia umów ubezpieczenia oraz uczestniczenia w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia. Do reprezentowania podmiotów z grupy E. na etapie negocjacji ofert ubezpieczeniowych przez brokerów uprawniony był M. G. (2) – Prezes Zarządu spółek oraz ojciec osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

K. S. udzieliła (...) Spółce Akcyjnej w B. w dniu 2 września 2009 roku pełnomocnictwa bez wyłączności. Następnie w dniu 2 października 2009 roku udzieliła powódce kolejnego pełnomocnictwa na zasadzie wyłączności brokerskiej. W dniu 31 sierpnia 2010 roku wyłączność została wypowiedziana pismem datowanym na dzień 24 sierpnia 2010 roku. Następnie w dniu 20 września 2010 roku K. S., reprezentowana przez M. G. (2), ponownie udzieliła (...) Spółce Akcyjnej w B. kolejnego pełnomocnictwa z klauzulą wyłączności. Pismem datowanym na dzień 30 września 2010 roku K. S., reprezentowana przez M. G. (2), odwołała pełnomocnictwo z klauzulą wyłączności, jednocześnie udzielając pełnomocnictwa bez klauzuli wyłączności.

M. G. (1) udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. w dniu 2 września 2009 roku pełnomocnictwa bez wyłączności. Następnie w dniu 2 października 2009 roku M. G. (1) udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. kolejne pełnomocnictwo na zasadach wyłączności brokerskiej. W dniu 31 sierpnia 2010 roku wyłączność została wypowiedziana pismem datowanym na dzień 24 sierpnia 2010 roku. W dniu 20 września 2010 roku M. G. (1), reprezentowany przez M. G. (2), ponownie udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. pełnomocnictwa zawierającego klauzulę wyłączności. Pismem datowanym na dzień 30 września 2010 roku M. G. (1), reprezentowany przez M. G. (2), odwołał pełnomocnictwo z klauzulą wyłączności, jednocześnie udzielając pełnomocnictwa bez klauzuli wyłączności.

T. G. udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. w dniu 2 września 2009 roku pełnomocnictwa bez wyłączności brokerskiej. Następnie T. G. w dniu 2 października 2009 roku udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. kolejnego pełnomocnictwa z klauzulą wyłączności. W dniu 31 sierpnia 2010 roku wyłączność została wypowiedziana pismem datowanym na dzień 24 sierpnia 2010 roku. W dniu 20 września 2010 roku T. G., reprezentowany przez M. G. (2), ponownie udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. kolejnego pełnomocnictwa z klauzulą wyłączności. Pismem datowanym na dzień 30 września 2010 roku T. G., reprezentowany przez M. G. (2), odwołał pełnomocnictwo z klauzulą wyłączności, jednocześnie udzielając pełnomocnictwa bez klauzuli wyłączności.

W dniu 24 sierpnia 2010 roku podmioty z grupy E. udzieliły pełnomocnictw (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. m.in. do składania zapytań ofertowych, przygotowania oraz przeprowadzenia konkursu ofert, przygotowania do zawarcia umów, występowania przed zakładami ubezpieczeń i zawarcia umowy

ubezpieczenia. W tym samym dniu udzielono pełnomocnictw (...) Spółce Akcyjnej w T. m.in. do dokonywania czynności faktycznych i prawnych, polegających na doprowadzaniu do zawarcia i zawierania umów ubezpieczenia.

W dniu zawierania umowy przez podmioty z grupy E. z ubezpieczycielem Towarzystwem (...) "W." Spółką Akcyjną w W., tj. w dniu 1 października 2010 roku broker (...) Spółka Akcyjna w B. nie posiadał pełnomocnictwa z klauzulą wyłączności brokerskiej.

(...) Spółka Akcyjna w B. wykonywała czynności brokerskie na zlecenie podmiotów z grupy E., będąc świadomą, że w imieniu tej grupy występują również inni brokerzy. W ramach zlecenia, (...) Spółka Akcyjna w B. wykonała szereg czynności, tj. przygotowała program ubezpieczeniowy, co poprzedzone było licznymi uzgodnieniami i konsultacjami ze zleceniodawcami, a następnie slip ofertowy, który rozesłano do różnych zakładów ubezpieczeń oraz podjęła negocjacje z ubezpieczycielami zainteresowanymi ubezpieczeniem podmiotów należących do grupy E.. W dniu 31 sierpnia 2010 roku (...) Spółka Akcyjna w B. przesłała Towarzystwu (...) "W." Spółce Akcyjnej w W. wstępny slip ofertowy, wskutek czego "W." w dniu 9 września 2010 roku przesłała (...) Spółce Akcyjnej w B. wstępną ofertę ubezpieczenia, informując, że ewentualne negocjacje przedstawionej oferty możliwe będą w momencie wyboru przez klienta jednego brokera. Podmioty z grupy E. początkowo wskazały jako takiego brokera - (...) (...) Spółkę Akcyjną w B., gdyż udzielono pełnomocnictw z dnia 20 września 2010 roku zawierających klauzulę wyłączności. W związku z tym ten broker prowadził dalsze negocjacje odnośnie warunków umów z Towarzystwem (...) "W." Spółką Akcyjną w W. jako ubezpieczycielem oferującym najlepsze warunki. We wrześniu 2010 roku odbywały się spotkania przedstawicieli grupy E. i (...) Spółki Akcyjnej w B., na których ci pierwsi wyrazili niezadowolenie z wysokości wynegocjowanych stawek. W dniu 30 września 2010 roku cofnięto (...) Spółce Akcyjnej w B. możliwość działania na wyłączność. W dniu 1 października 2010 roku Towarzystwo (...) "W." Spółka Akcyjna w W. przedstawiła (...) Spółce Akcyjnej w B. ostateczną ofertę zawarcia umowy ubezpieczenia z podmiotami z grupy E., uwzględniającą wynegocjowane modyfikacje. (...) Spółka Akcyjna w B. oraz Towarzystwo (...) "W." Spółka Akcyjnej w W. nie zawarły porozumienia kurtażowego odnośnie wysokości prowizji brokerskiej, jednakże w ofertach "W." pojawiał się zapis, z którego wynikało, że wysokość składek została ustalona przy założeniu wysokości prowizji na poziomie 6 %.

(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. oraz (...) Spółki Akcyjnej w T. również podejmowali czynności mające na celu wynegocjowanie umów ubezpieczeń korzystnych dla członków grupy E.. W dniu 10 września 2010 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przedstawiła Towarzystwu (...) "W." Spółce Akcyjnej w W. slip ofertowy. Natomiast około 12 września 2010 roku (...) Spółka Akcyjna w T. przedstawiła temu ubezpieczycielowi specyfikację warunków ubezpieczenia mienia, odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczeń (...) grupy (...). Wskutek otrzymania zapytań od brokerów "W." w dniach 21 - 22 września 2010 roku przedstawiła im częściową ofertę ubezpieczeń dotyczących podmiotów należących do grupy E.. Po dniu 30 września 2010 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przesłała Towarzystwu (...) "W." Spółce Akcyjnej w W. propozycję zastosowania w umowach ubezpieczeniowych komunikacyjnych konkretnych stawek ubezpieczeniowych, otrzymując w odpowiedzi ofertę ubezpieczenia. Podmioty grupy E. zdecydowały się na wybór oferty ubezpieczenia przedstawionej przez Towarzystwo (...) "W." Spółkę Akcyjnej w W. w dniu 1 października 2010 roku, wskazując (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. jako brokera upoważnionego do działania w ich imieniu podmiotów. O powyższym poinformowano ubezpieczyciela i w tym samym dniu, tj. 1 października 2010 roku zawarto za pośrednictwem brokera - (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. umowę generalną, która określała zasady zawierania i realizacji umów ubezpieczeń komunikacyjnych dotyczących Floty (...) Ubezpieczającego. W dniu 7 października 2010 roku podmioty grupy E. zawarły z Towarzystwem (...) "W." Spółką Akcyjną w W. pozostałe umowy ubezpieczenia mienia stanowiącego własność podmiotów grupy E.. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. otrzymała prowizję z tytułu pośredniczenia w zawarciu umów ubezpieczenia.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o twierdzenia stron wyraźnie przyznane co do sposobu wynagradzania brokerów, udzielenia pełnomocnictw trzem brokerom i podejmowania przez nich czynności zmierzających do zawarcia umów ubezpieczenia, wypłaty prowizji brokerskiej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W., bądź niezaprzeczone przez przeciwnika co do umocowania M. G. (2) do reprezentowania podmiotów z grupy E., przedstawiania ofert przez ubezpieczyciela równocześnie trzem brokerom, niezadowolenia

podmiotów grupy E. z wysokości wynegocjowanych stawek przez powódkę i wypowiedzenia wyłączności na działanie brokera z dniem 31 sierpnia 2010 roku, pismem datowanym na dzień 24 sierpnia 2010 roku. Ustalenia stanu faktycznego poczynione zostały także w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, których prawdziwość nie była przez strony kwestionowana. Przy ustalaniu stanu faktycznego przydatne były także zeznania świadków: K. G., M. K., P. K. (1), H. S., M. G. (2), W. M. i P. K. (2), z tym zastrzeżeniem, że zeznania świadków zostały uzupełnione dodatkowo złożonymi do sprawy dokumentami.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z dziedziny ubezpieczeń gospodarczych na okoliczność istnienia zwyczaju, zgodnie z którym brokerzy ubezpieczeniowi są wynagradzani przez ubezpieczycieli, a wynagrodzenie zależne jest od wynegocjowania przez brokera umowy ubezpieczenia zawartej przez jego klienta oraz na okoliczność wysokości prowizji brokerskich z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych z uwagi na fakt, że okoliczności te nie były między stronami sporne.

W oparciu o powyższe ustalenia i dokonaną ocenę materiału dowodowego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo w niniejszej sprawie nie zasługuje na uwzględnienie.

Dochodząc na podstawie przepisów art. 354 § 1 k.c. w zw. z art. 56 i art. 65 § 2 k.c. oraz w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym od pozwanego ad. 1 kwoty 129.669,44 zł tytułem prowizji brokerskiej, a od pozostałych pozwanych odszkodowania z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania w oparciu o art. 471 k.c., powódka powinna zdaniem Sądu Okręgowego wykazać, że wyłącznie za jego pośrednictwem została zawarta w dniu 1 października 2010 roku umowa ubezpieczenia komunikacyjnego pomiędzy podmiotami z grupy E. a Towarzystwem (...) "W." Spółką Akcyjną w W., a także, że pozwane podmioty wchodzące w skład grupy E. nie wykonały lub nienależycie wykonały zobowiązania umowy brokerskiej wobec pośrednika, wskutek czego powódka miałaby utracić korzyści w postaci kurtażu brokerskiego. Większość okoliczności była między stronami bezsporna, z tym, że pozwani zakwestionowali w odpowiedziach na pozew zasadność roszczenia, wskazując, że umowy ubezpieczenia zostały zawarte za pośrednictwem innego brokera.

W pierwszej kolejności wskazał Sąd Okręgowy, że ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym nie reguluje relacji cywilnoprawnych powstających między brokerem ubezpieczeniowym a stronami umowy ubezpieczenia, tj. ubezpieczającym i ubezpieczycielem. Broker ubezpieczeniowy, którym niewątpliwie jest strona powodowa, działa na zlecenie osób zainteresowanych uzyskaniem ubezpieczenia, a następnie uczestniczy w wykonywaniu tychże umów. Czynności brokerskie, którymi są czynności w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej polegają zgodnie z art. 4 pkt 2 powołanej ustawy na zawieraniu lub doprowadzaniu do zawarcia umów ubezpieczenia, wykonywaniu czynności przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności brokerskich. Przyszły ubezpieczający angażuje więc brokera do pomocy w zawarciu umowy ubezpieczenia. Jednocześnie, zgodnie ze zwyczajem utrwalonym w praktyce ubezpieczeniowej, co było między stronami bezsporne, brokerzy ubezpieczeniowi świadczą swoje usługi na rzecz ubezpieczających nieodpłatnie, gdyż są wynagradzani przez zakłady ubezpieczeń po zawarciu umowy ubezpieczenia, przy której broker pośredniczył, otrzymując prowizję od składki pozyskanej przez zakład ubezpieczeń. W praktyce bardzo często zawierane są pomiędzy brokerami i zakładami ubezpieczeń pisemne porozumienia określające wysokość kurtażu, choć nie jest to regułą bez wyjątków i kurtaż jest też wypłacany przez ubezpieczycieli brokerom, z którymi nie mają takich porozumień. Podkreślił Sąd I – ej instancji, że kurtaż stanowi niejako równowartość hipotetycznych, zaoszczędzonych kosztów pozyskania klienta i przygotowania dla tego klienta oferty ubezpieczenia. Dość powszechne jest również udzielanie przez osoby zainteresowane ubezpieczeniem pełnomocnictw kilku brokerom, którzy niezależnie od siebie podejmują czynności zmierzające do zawarcia umów ubezpieczenia, a następnie ubezpieczycielowi wskazywany jest przez ubezpieczających ten broker, który wynegocjował najlepszą ofertę i któremu należy się z tego tytułu wynagrodzenie.

W ocenie Sądu Okręgowego z uwagi na brak ustawowego uregulowania tzw. umów brokerskich, należy do tych umów odpowiednio stosować przepisy o umowie zlecenia (art. 734 k.c. – 751 k.c.), a na zasadzie analogii w kwestii

wynagrodzeń brokerów – przepisy o umowie agencyjnej (art. 761 k.c. i nast.). Przepis art. 761 § 1 k.c. stanowi m.in, że agent może żądać prowizji od umów zawartych w czasie trwania umowy agencyjnej, jeżeli do ich zawarcia doszło w wyniku jego działalności. Z powyższego wynika więc, że warunkiem wypłaty wynagrodzenia (prowizji) brokerowi przez zakład ubezpieczeń, jest to, aby broker ten rzeczywiście doprowadził swoimi staraniami do zawarcia umowy ubezpieczenia przez ubezpieczającego z zakładem ubezpieczeniowym. W ocenie Sądu I – ej instancji prowizja należy się pośrednikowi za pozytywny rezultat jego usług, nie wystarcza więc podjęcie przez niego nieskutecznych, choćby nawet długotrwałych starań, zmierzających do zawarcia umowy.

Powódka twierdziła, że należy mu się prowizja brokerska, ponieważ pozwany ad. 1 przystąpił do negocjowania z nim warunków umowy i wskutek jego działań opracowano treść umowy, która finalnie została zawarta, z tym że z wyłączeniem powódki. W ocenie Sądu Okręgowego powódka nie wykazała w sposób dostateczny, aby wyłącznie wskutek jej działań doszło do zawarcia umów ubezpieczenia między pozwanymi. Strona pozwana przedstawiła bowiem dokumenty, z których wynika, że inni brokerzy, legitymując się upoważnieniem klientów, także składali zapytania ofertowe, a żeby złożyć zapytanie musieli uprzednio przygotować program ubezpieczeniowy. Stąd za bezpodstawne uznał Sąd Okręgowy twierdzenia powódki jakoby inni brokerzy nie wykonywali czynności mających doniosłość dla zawarcia umów ubezpieczenia. Z zeznań świadków P. K. (1) oraz P. K. (2) wynikało, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. złożyła propozycję konkretnych stawek ubezpieczenia i w oparciu o przygotowaną na tej podstawie ofertę została zawarta umowa pomiędzy pozwanymi. Pozwany ad. 1 związany był zaś wskazaniem brokera przez pozwanych ad. 3 - 5. W przedmiotowej sprawie powódka niewątpliwie wykonała liczne czynności w celu wynegocjowania dla pozwanych korzystnych umów ubezpieczenia, mając jednocześnie świadomość, że w imieniu podmiotów grupy E. występowały także inni brokerzy. Pozwany ad. 1 sygnalizował powódce tą okoliczność w dniu 9 września 2010 roku, przysyłając ofertę z jednoczesną informacją, że ewentualne negocjacje przedstawionej oferty możliwe będą w momencie wyboru przez klienta jednego brokera. Powódka miała również świadomość tego, że w dotychczasowej praktyce pozwani ad. 2 - 7 wskazywali ostatecznie ubezpieczycielowi brokera, który wynegocjował najlepszą według nich umowę ubezpieczenia. Powódka jako profesjonalista w swojej branży, mając świadomość istnienia ryzyka niedojścia umów ubezpieczenia do skutku, podejmowała czynności nawet w okresie, gdy pozwani ad. 3 - 5 wypowiedzieli jej klauzulę wyłączności tj. od dnia 31 sierpnia 2010 roku do dnia 20 września 2010 roku. Podkreślił przy tym Sąd Okręgowy okoliczność, że pozwani ad. 3 - 5 byli objęci ubezpieczeniem u pozwanego ad. 1 w okresach wcześniejszych, toteż negocjowanie umów ubezpieczenia komunikacyjnego dotyczyło jedynie szczegółów i ewentualnie nowych pojazdów. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. złożyła do pozwanego ad. 1 zapytanie ofertowe w dniu 14 września 2010 roku, w czasie gdy żaden z brokerów nie legitymował się pełnomocnictwem na wyłączność. W związku z tym pozwany ad. 1 był w pełni uprawniony, a nawet zobowiązany przedstawić ofertę zarówno powódce jak i drugiemu brokerowi, który ostatecznie został wskazany przez grupę E. jako broker, za pośrednictwem którego dojdzie do zawarcia umowy. Miało to miejsce w czasie, gdy żaden z brokerów nie legitymował się wyłącznością. W związku z tym pozwany ad. 1 nie miał podstaw do kwestionowania oświadczenia klientów i odmowy wypłaty kurtażu na rzecz wskazanego przez klientów brokera.

Mając na uwadze, że powódka nie wykazała, aby wyłącznie jej działania doprowadziły do zawarcia umów ubezpieczenia pomiędzy pozwanymi, przyjął Sąd Okręgowy, że nie istniał żaden stosunek prawny uzasadniający zapłatę prowizji powódce przez ubezpieczyciela. W związku z tym powództwo w stosunku do Towarzystwa (...) "W." Spółki Akcyjnej w W. należało zdaniem Sądu I – ej instancji oddalić.

W zakresie odpowiedzialności pozostałych pozwanych K. S., M. G. (1) i T. G., wywodzonej z art. 471 k.c., Sąd Okręgowy podniósł, że powódka powinna wykazać w pierwszej kolejności nienależyte wykonanie przez nich zobowiązania, czyli naruszenie postanowień umowy brokerskiej. Istotne było zatem zdaniem Sądu Okręgowego ustalenie treści stosunku prawnego łączącego powódkę i pozwanych ad. 3 - 5. Bezsporne było to, że nie zawarli oni na piśmie umowy brokerskiej, stąd utrudnione było ustalenie obowiązków i uprawnień stron. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika jednakże, aby u podstaw pełnomocnictwa leżał stosunek zobowiązaniowy, zgodnie z którym pozwani ad. 3 - 5 byłiby zobowiązani do zaniechania negocjowania umów za pośrednictwem innego brokera. Nawet w przypadku

przyjęcia, jak twierdziła powódka, że klauzula wyłączności oznacza tej treści zobowiązanie mocodawców, to nie ma w ocenie Sądu Okręgowego podstaw do ustalenia, że pozwani zobowiązania tego nie wykonali.

Z ustaleń faktycznych wynika bowiem, że powódka w okresie negocjowania umów ubezpieczenia, tj. sierpień – początek października 2010 roku, posiadała wyłączność w okresie do końca sierpnia 2010 roku, a następnie od dnia 20 września 2010 roku do dnia 30 września 2010 roku. Czynności podejmowane przez innych brokerów miały zaś miejsce przed 20 września 2010 roku, tj. około 10 - 14 września 2010 roku wysłano slipy ofertowe do pozwanego ad. 1, a następnie w dniu 1 października 2010 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przesała pozwanemu ad. 1 propozycję zastosowania konkretnych stawek ubezpieczenia. Tym samym czynności innych brokerów nie były podejmowane w czasie obowiązywania klauzuli wyłączności udzielonej powódce, z której miałyby wynikać zobowiązanie pozwanych ad. 3 - 5 do zaniechania negocjowania umów za pośrednictwem innego brokera.

Sąd Okręgowy zważył nadto, że nie było podstaw do ustalenia, iż pozwani ad. 3 - 5 nie byli uprawnieni do jednostronnego wypowiedzenia zlecenia udzielonego powodowi na wyłączność. Z treści art. 746 § 1 k.c. oraz zeznań świadków K. G. i P. K. (1) wynika, że zlecenie leżące u podstaw pełnomocnictwa z dnia 20 września 2010 roku, zawierającego klauzulę wyłączności działania powódki, zostało skutecznie wypowiedziane przez podmioty z grupy E. w dniu 30 września 2010 roku. Wypowiedzenie to dotyczyło aktualnie podejmowanych przez powódkę czynności, a nie jedynie umów negocjowanych w przyszłości, czyli czynności, których jeszcze nie podjęła.

W świetle powyższego w ocenie Sądu I – ej instancji powódka nie wykazała, aby pozwani ad. 3 - 5 nienależycie wykonali zobowiązanie, naruszając treść łączącego ich z powódką stosunku prawnego. W związku z tym powództwo oparte na podstawie art. 471 k.c. o zapłatę odszkodowania w kwocie odpowiadającej utraconym korzyściom z prowizji brokerskiej podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności zapytań ofertowych powódki z dnia 31 sierpnia 2010 roku oraz 16 września 2010 roku, ofert pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku i 22 września 2010 roku oraz umów ubezpieczenia zawartych przez Towarzystwo (...) "W." Spółkę Akcyjną z K. S., M. G. (1) oraz T. G. i w konsekwencji błędne przyjęcie, że nie ziszczyły się przesłanki wypłaty wynagrodzenia kurtażowego powódce, podczas gdy wyłącznie w wyniku działań powódki, w szczególności negocjacji prowadzonych przez powódkę z pozwanym ad. 1 w okresie od dnia 20 do dnia 30 września 2010 roku zawarto umowy ubezpieczenia w dniach 1 i 7 października 2010 roku między grupą E. a pozwanym ad. 1 oraz zapłacono składki ubezpieczeniowe z tytułu zawarcia powyższych umów, a pozwani nie przedłożyli nawet oferty, którą pozwany ad. 1 miał rzekomo złożyć (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.;
- błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności zeznań świadka M. G. (2) oraz dowodu z dokumentów - pełnomocnictw z dnia 2 października 2009 roku, 20 września 2010 roku i 30 września 2010 roku i przyjęcie, że grupa E. należycie wykonała zobowiązania z umowy brokerskiej łączącej ją z powódką, podczas gdy w okresie obowiązywania udzielonych powódce na podstawie tejże umowy pełnomocnictw na wyłączność pozwani ad. 3 - 5 współpracowali z innymi brokerami, w tym z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W.;
- błędną ocenę dowodu z dokumentu pełnomocnictw na wyłączność z dnia 2 października 2009 roku i 20 września 2010 roku udzielonych przez pozwanych ad. 3 - 5 i błędne przyjęcie, że pozwani ad. 3 - 5 wypowiedzieli powódce klauzulę wyłączności w okresie od dnia 31 sierpnia 2010 roku do dnia 20 września 2010 roku,

podczas gdy pełnomocnictwo na wyłączność zostało wypowiedziane pismem z dnia 30 września 2010 roku, a do dnia doręczenia tego pisma powódka była wyłącznie umocowana do reprezentowania Grupy E. w relacjach z ubezpieczycielem, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. złożyła do pozwanego ad. 1 zapytanie ofertowe w dniu 14 września 2010 roku w czasie, gdy żaden z brokerów nie legitymował się pełnomocnictwem na wyłączność;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 60 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zawarte w ofertach pozwanego ad. 1 postanowienie, z którego wynikało, że wysokość składek została ustalona przy założeniu określonych wysokości prowizji nie jest oświadczeniem woli pozwanego ad. 1;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym:

- w zw. ze zdaniem 2 in fine oferty pozwanego ad. 1 z dnia 9 września 2010 roku poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli powódki zawartych w slipach ofertowych skierowanych do pozwanego ad. 1 oraz postanowień zawartych w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 9 września 2010 roku, regulujących wysokość prowizji brokerskiej, a w konsekwencji ustalenie, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli wiążącego porozumienia kurtażowego, podczas gdy porozumienie przewidujące prowizję dla brokera na poziomie 6% zostało zawarte i potwierdzone na piśmie w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 9 września 2010 roku;
- w zw. ze zdaniem in fine oferty ubezpieczenia mienia od zdarzeń losowych pozwanego ad. 1 z dnia 22 września 2010 roku poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli powódki zawartych w slipach ofertowych skierowanych do pozwanego ad. 1 oraz postanowień zawartych w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 22 września 2010 roku, regulujących wysokość prowizji brokerskiej, a w konsekwencji ustalenie, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli wiążącego porozumienia kurtażowego, podczas gdy porozumienie przewidujące prowizję brokera na poziomie 20% zostało zawarte i potwierdzone na piśmie w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 9 września 2010 roku;
- w zw. ze zdaniem in fine oferty ubezpieczenia sprzętu elektronicznego pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli powódki zawartych w slipach ofertowych skierowanych do pozwanego ad. 1 oraz postanowień zawartych w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku, regulujących wysokość prowizji brokerskiej, a w konsekwencji ustalenie, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli wiążącego porozumienia kurtażowego, podczas gdy porozumienie przewidujące prowizję brokera na poziomie 20% zostało zawarte i potwierdzone na piśmie w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku;
- w zw. ze zdaniem in fine oferty ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w ruchu krajowym pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli powódki zawartych w slipach ofertowych skierowanych do pozwanego ad. 1 oraz postanowień zawartych w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku, regulujących wysokość prowizji brokerskiej, a w konsekwencji ustalenie, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli wiążącego porozumienia kurtażowego, podczas gdy porozumienie przewidujące prowizję brokera na poziomie 20% zostało zawarte i potwierdzone na piśmie w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku;
- w zw. ze zdaniem in fine oferty ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w ruchu międzynarodowym pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli powódki zawartych w slipach ofertowych skierowanych do pozwanego ad. 1 oraz postanowień zawartych w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku, regulujących wysokość prowizji brokerskiej, a w konsekwencji ustalenie, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli wiążącego porozumienia kurtażowego, podczas gdy porozumienie przewidujące prowizję brokera na poziomie 20% zostało zawarte i potwierdzone na piśmie w ofercie pozwanego ad. 1 z dnia 21 września 2010 roku;

4. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym poprzez błędne przyjęcie, że powódka i pozwani ad. 3 - 5 nie zawarli umowy brokerskiej z klauzulą wyłączności pomimo, że pozwani ad.3 - 5 udzielili powódce wyłącznych pełnomocnictw do kontaktów z ubezpieczycielami, a pełnomocnictwa te zostały odwołane dopiero pismem z dnia 30 września 2010 roku tj. po wynegocjowaniu warunków umów ubezpieczenia grupy E. przez powódkę;

5. naruszenie art. 471 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, że grupa E. nienależycie wykonała wiążącą strony umowę brokerską, albowiem w okresie obowiązywania udzielonych powódce na podstawie tejże umowy pełnomocnictw na wyłączność pozwani ad. 3 - 5 współpracowali z innymi brokerami, w tym z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W.;

6. naruszenie art. art. 761 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, że powódka doprowadziła swoimi staraniami do zawarcia umowy ubezpieczenia przez grupę E. z "W.", co uzasadnia roszczenie o zapłatę prowizji brokerskiej;

7. naruszenie art. 471 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, że "W." nienależycie wykonała wiążące strony porozumienie kurtażowe, nie wypłacając powódce kurtażu, pomimo, że wyłącznie wskutek działań powódki doszło do zawarcia umów ubezpieczenia grupy E.;

8. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 15 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 3 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w zw. z art. 415 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy pozwany ad. 1 dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji, polegającego na nakłanianiu pozwanych ad. 3 - 5 do zawarcia umów ubezpieczenia za pośrednictwem innego brokera aniżeli powódka, podczas gdy powódka legitymowała się w tym okresie pełnomocnictwem na wyłączność udzielonym przez grupę E..

Mając na uwadze powyższe zarzuty, powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie od pozwanych kwot dochodzonych pozwem wraz z kosztami procesu za I – ą i II – ą instancję, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwane Towarzystwo (...) "W." Spółka Akcyjna w W. wniosło o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem doktryny (tak min. System Prawa Prywatnego pod red. W. Katnera, C.H. Beck Warszawa 2015, system Legalis) roszczenie o kurtaż, zgłoszone w niniejszej sprawie wobec pozwanego Towarzystwa (...) "W." Spółki Akcyjnej w W., warunkują cztery przesłanki: udział brokera przy zawieraniu danej umowy ubezpieczenia wynikający z udzielonego przez ubezpieczającego zlecenia, efektywne zawarcie umowy ubezpieczenia, związek przyczynowy pomiędzy działalnością brokera a zawarciem umowy ubezpieczenia i zapłata składki w całości lub części. W związku z tym w pierwszym rzędzie odnieść się należało do zarzutów dotyczących błędnych ustaleń stanu faktycznego w zakresie związanym ze ziszczeniem się przesłanek wypłaty prowizji brokerskiej przez naruszenia prawa procesowego jako rzutujących na możliwość oceny prawidłowości zastosowanego prawa materialnego, gdyż właściwie ustalona podstawa faktyczna rozstrzygnięcia należąca do materii procesowej jest niezbędną przesłanką dokonania oceny prawnej rozstrzygnięcia przyjętego w zaskarżonym wyroku.

Powódka zarzuciła Sądowi I - ej instancji, że dokonał on pobieżnej oceny dowodów, w szczególności dowodu z dokumentów w postaci jej zapytań ofertowych z dnia 31 sierpnia 2010 roku oraz 16 września 2010 roku oraz ofert pozwanego ad. 1z dnia 21 września 2010 roku i 22 września 2010 roku oraz umów ubezpieczenia zawartych przez "W." i Grupę E., jak również dowodu z zeznań świadków P. K. (2) i K. G., a w konsekwencji błędnie przyjął, że nie ziszczyły się przesłanki wypłaty powódce wynagrodzenia kurtażowego. Istotnie Sąd I - ej instancji zaniechał porównania treści finalnie zawartych umów ubezpieczenia z treścią zapytań ofertowych złożonych przez powódkę i wydruków

korrespondencji elektronicznej pomiędzy powódką a pozwanymi, obejmujących negocjacje tychże umów. Taki zabieg prowadzi zaś do wniosku, że umowy ubezpieczenia grupy E. zawarte w dniach 1 i 7 października 2010 roku pokrywały się z wynegocjowanymi przez powódkę warunkami, a jednocześnie wykazują istotne odmienności od zapytania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. z dnia 10 września 2010 roku.

W tym kontekście stwierdzić należy, że pozwany ad. 1, negując wkład powódki w proces zawarcia umów ubezpieczenia i jej wpływ na ich finalny kształt, powoływał się jedynie na standardowy charakter zawartych umów, wskazując że były one wyłącznie ponowieniem schematu z poprzednich lat. Twierdzenia tego nie poparł jednak żadnymi dowodami, w tym z dokumentów w postaci umów z lat wcześniejszych. Nie odniósł się także w żaden sposób do argumentacji powódki dotyczącej szczególnej sytuacji Grupy E., polegającej na rosnącej szkodowości, która wymagała indywidualnego podejścia. Ta okoliczność znalazła zaś potwierdzenie w przedstawionej korespondencji z innymi ubezpieczycielami (k. 373 – 430), którzy odpowiedzieli na slip ofertowy powódki, lecz z powyższego powodu nie zaangażowali się w dalsze negocjacje. Wskazywali oni wprost na szczególne okoliczności dotyczące tego ubezpieczenia takie jak: charakter i skala prowadzonej działalności, w tym rodzaj i liczba ubezpieczanych pojazdów oraz dotychczasowe przebiegi szkodowe, wskazujące na wysoką szkodowość, a co za tym idzie niemożność obniżenia składki. Treść tej korespondencji potwierdzają w całej rozciągłości zeznania świadka K. G., który wskazywał na specyfikę i wymagający charakter tego zlecenia (k. 1035).

Szczególne uwarunkowania ubezpieczenia grupy E., opisane szczegółowo przez świadka K. G., przemawiające za koniecznością renegotjacji dotychczasowych umów ubezpieczenia i indywidualnego do nich podejścia przeczą tezie pozwanego ad. 1 o standardowym zakresie ubezpieczenia, na co wskazywał także świadek P. K. (2), który działał w imieniu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. Co znamienne, nie był on w stanie wskazać żadnych konkretnych uwarunkowań bądź rozwiązań związanych ze sfinalizowaną przez niego transakcją. Świadczy to o tym, że udział w niej reprezentowanej przez niego firmy był czysto formalny.

Tezę o standardowym charakterze ubezpieczenia grupy E. obala także szeroka korespondencja powódki z pozwanym ad. 1, dokumentująca prowadzone przez wrzesień 2010 roku aż do dnia podpisania umów ubezpieczenia intensywne negocjacje, w ramach których uzgadniane były poszczególne, dość sporne rozwiązania, jak chociażby wysokość franszyzy redukcyjnej z AC czy ochrona dodatkowych kosztów.

Wszystkie dokumenty przedstawione przez stronę powodową począwszy od rozesłanego do ubezpieczycieli slipu ofertowego po ostatnią korespondencję z dnia 1 października 2010 roku wskazują na to, że powódka dokonała zdefiniowania potrzeb ubezpieczającego, zbadała rynek, opracowała propozycję zakresu ubezpieczenia, zebrała potrzebne dane do zawarcia umów, w tym dokonała lustracji mienia i przedstawiła tak zgromadzone i niezbędne informacje pozwanemu ad.1, a także przeprowadziła negocjacje z kilkoma ubezpieczycielami, którzy odpowiedzieli na slip ofertowy, a następnie już konkretne uzgodnienia z pozwanym ad. 1, które pozwoliły na wypracowanie finalnych rozwiązań.

W tym kontekście stwierdzić należy, że nie przedstawiona została przez stronę pozwaną jakakolwiek korespondencja z innymi brokerami, która podważałaby wynikającą z dokumentów zaprezentowanych przez powódkę wiodącą i kluczową jej rolę w doprowadzeniu do ostatecznego kształtu umów ubezpieczenia zawartych przez grupę E.. Z materiału dowodowego wynika, że udział innych brokerów w tym przedsięwzięciu sprowadzał się do wstępnych zapytań ofertowych, które nie doprowadziły do złożenia ofert przez ubezpieczyciela i prowadzenia negocjacji nad tymi ofertami. Także w związku ze stanowiskiem "W." zawartym w pismach z dnia 9 i 16 września 2010 roku, że ewentualne negocjacje uzależnione są od wskazania jednego brokera, którego definitywne potwierdzenie przez wskazanie powódki nastąpiło w dniu 20 września 2010 roku, brak podstaw do przyjęcia, by podmiot ten działał wbrew ustanawianym przez siebie regułom i prowadził dalsze pertraktacje z brokerami nie posiadającymi takiego wskazania.

Niezaprzeczalny jest fakt, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wzięła udział w formalnym podpisaniu umów ubezpieczenia i wystawieniu polis. Brak jednak podstaw do wyciągnięcia z tej okoliczności wniosku, jak czynił to pozwany ad. 1, że w ten sposób nabyła prawo do prowizji brokerskiej. Zgodnie bowiem z jednolitym

stanowiskiem doktryny samo podpisanie umowy nie ma decydującego znaczenia, a rozstrzygające znaczenie należy przypisać temu, na jakich warunkach została zawarta umowa, gdyż w ten tylko sposób można uzasadnić sens wypłaty kurtażu (tak m.in. powołany już System Prawa Prywatnego).

Ponadto pozwany ad. 1 nie odniósł się do wskazywanych przez powódkę konkretnych rozwiązań, stanowiących niestandardowe postanowienia umowne występujące zarówno w zapytaniach ofertowych powódki i skierowanych do niej ofertach pozwanego ad. 1, jak i umowach ubezpieczenia zawartych w dniach 1 i 7 października 2010 roku. Chodzi tu w zakresie ubezpieczenia komunikacyjnego o następujące zapisy: klauzulę automatycznego pokrycia, klauzulę nieprawidłowego zamocowania ładunku oraz klauzulę reprezentantów, wysokość franszyzy redukcyjnej w ubezpieczeniu AC, wynosząca 1000 zł, sposób obejmowania ochroną ubezpieczeniową nowych pojazdów kupowanych w sieci dealerskiej, postanowienia przewidujące ochronę ubezpieczeniową dodatkowych kosztów takich jak: zabezpieczenie uszkodzonego pojazdu w okresie dłuższym niż do dnia dokonania przez ubezpieczyciela oględzin uszkodzonego pojazdu, wynikłych z zastosowania środków w celu zapobieżenia zwiększeniu szkody, transportu uszkodzonego pojazdu, a także dodatkowych badań technicznych, z limitem ubezpieczenia nie więcej niż 5000 zł oraz identyczne stawki ubezpieczenia. Natomiast w zakresie dotyczącym umowy ubezpieczenia OC były to identyczne sumy ubezpieczenia, tj. 500000 zł, takie same podlimity w ramach sumy gwarancyjnej, bardzo podobne klauzule rozszerzające zakres ochrony ubezpieczeniowej, obejmujące przekładowo: szkody wyrządzone przez pojazdy niepodlegające ubezpieczeniu obowiązkowemu OC, OC pracodawcy, szkody wyrządzone ubezpieczającemu/ubezpieczonemu objętemu tą samą umową ubezpieczenia, szkody powstałe poza terytorium RP z wyłączeniem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Kanady i Australii. Co do umowy ubezpieczenia OC przewoźnika drogowego w ruchu krajowym zbieżność dotyczyła franszyzy redukcyjnej w każdej szkodzie oraz okresu ubezpieczenia. W zakresie zaś umowy ubezpieczenia mienia od zdarzeń losowych był to brak konsumpcji sumy ubezpieczenia, objęcie ochroną ubezpieczeniową oszklenia budynków na identyczną sumę 40000 zł oraz identyczna franszyza redukcyjna, która wynosi 500 zł, a także sumy ubezpieczenia. Co do natomiast umowy ubezpieczenia sprzętu elektronicznego od wszystkich ryzyk podobieństwa polegają na identycznych fransyzach redukcyjnych, tj. 2% sumy ubezpieczenia przedmiotu dotkniętego szkodą, nie mniej niż równowartość w PLN 100 USD, jak również na takich samych postanowieniach dodatkowych, tj.: klauzuli nr (...) - włączenie do ubezpieczenia lamp elektronowych, klauzuli nr (...) - zastrzeżenie dotyczące urządzeń klimatyzacyjnych, klauzuli nr (...) - zastrzeżenie dotyczące urządzeń zabezpieczających przed wyładowaniami i przepięciami, klauzuli nr (...) - zastrzeżenie dotyczące umowy o konserwację, klauzuli CyberRisk/klauzula IT, a także identycznej łącznej składce ubezpieczenia tj. 1612 zł.

Powyższe zbieżności wskazują niezbicie na to, że postanowienia umów zawartych pomiędzy pozwanym ad. 1 a grupą E. były zaproponowane i indywidualnie wynegocjowane wyłącznie przez powódkę, a udział innych podmiotów w ich przyjęciu nie został wykazany. Ponadto zgodzić się należy z apelującą, że kłóci się z doświadczeniem życiowym, by tak zaawansowane umowy, dostosowane do indywidualnych potrzeb dysponującej dużym majątkiem grupy kapitałowej, mogły być wynegocjowane w ciągu jednego dnia pomiędzy wypowiedzeniem wyłączności powódce w dniu 30 września 2010 roku a ich podpisaniem w dniu następnym, zaś identyczne składki skalkulowane na nowo w tak krótkim czasie.

Z tych wszystkich względów stwierdzić należy naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., które doprowadziło do wadliwości zaskarżonego wyroku, polegającej na błędnym przyjęciu, że powódka nie wykazała, aby wyłącznie jej działania doprowadziły do zawarcia umów ubezpieczenia pomiędzy pozwanymi.

Odnosnie odpowiedzialności ubezpieczyciela wobec brokera za zasadny należało także uznać podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci art. 60 k.c. i art. 65 § 2 k.c. Błędna była bowiem konkluzja Sądu I - ej instancji, że powódka i pozwany ad. 1 nie zawarli porozumienia kurtażowego. Wskazanie wysokości prowizji brokerskiej w odpowiedzi na zapytanie ofertowe brokera uznać należy za oświadczenie woli ubezpieczyciela w tym zakresie. Zgodnie bowiem z treścią art. 60 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli). Zapis o 6% i 20% prowizji zawarty w ofertach pozwanego ad. 1 stanowi zaś wyraz woli zawarcia umowy ubezpieczenia z podmiotem reprezentowanym przez brokera na warunkach zawartych w ofercie, a w konsekwencji wypłacenia na

rzecz brokera kurtażu w wysokości w nich wskazanych. Postanowienie to spełnia zatem wszystkie przesłanki legalnej definicji oświadczenia woli zawartej w art. 60 k.c. Do zawarcia porozumienia kurtażowego nie jest bowiem potrzebna pisemna umowa, bądź odrębne pisemne porozumienie. Może być zatem ono objęte samą przyjętą przez brokera ofertą ubezpieczenia. Taką praktykę ubezpieczeniową potwierdzili zresztą przesłuchani świadkowie.

Jeśli zaś chodzi o oświadczenie woli powódki w omawianym zakresie, to złożone zostało ono w sposób dorozumiany. Taką możliwość zawarcia umowy przez fakty dorozumiane dopuszcza co do zasady zarówno doktryna (tak min. Stanisław Rudnicki w: Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część Ogólna. Wydawnictwo Prawnicze Warszawa 1999 rok, s. 198), jak i orzecznictwo (tak min. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 1996 roku, I CKN 22/96, OSNC z 1997 roku, Nr 6 – 7, poz. 75 oraz w uchwale z dnia 15 maja 1980 roku, III CZP 71/97, OSNIC 9/98, poz. 131), wywodząc tę konstrukcję z treści art. 60 k.c. Przejaw woli musi być zatem w świetle okoliczności towarzyszących zrozumiały i niewątpliwie wyrażający wolę wywołania skutków prawnych objętych treścią czynności prawnej. Owa zaś treść czynności prawnej i zamiar stron powinny być ustalane i tłumaczone według zasad określonych w art. 65 k.c., a więc przy umowach zgodnie z kryterium zgodnego zamiaru stron i celu umowy.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że ubezpieczyciel złożył powódce ofertę wynagrodzenia za pełnione czynności brokerskie, a powódka w sposób konkludentny ją przyjęła, gdyż w okolicznościach niniejszej sprawy milczące przyjęcie tej oferty wskazuje na jej akceptację i wolę realizacji umowy o zaproponowanej w ten sposób treści. Powódce i pozwanemu ad. 1 przyświecał bowiem zgodny zamiar doprowadzenia, przy udziale powódki, do zawarcia z podmiotami z grupy E. umów ubezpieczenia za ekwiwalentem pieniężnym na rzecz brokera za doprowadzenie do tego efektu, czego zresztą pozwany ad. 1 nie kwestionował, lecz odmiennie od powódki rozumiał sam efekt tych działań.

Dodatkowo powódka powołała się na późniejsze ustalenie obniżenia prowizji o 2% w zakresie ubezpieczenia komunikacyjnego w ramach negocjacji warunków zawarcia umowy. Na tą okoliczność przedstawiła korespondencję elektroniczną, z której to ustalenie wynika i świadczy o wiążącym charakterze uzgodnień w tym zakresie (k. 433).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że w tak ustalonych okolicznościach brak wypłaty prowizji przez pozwanego ad. 1 na rzecz powódki stanowi naruszenie art. 471 k.c., którego niezastosowanie słusznie zarzucono w apelacji.

Uznanie odpowiedzialności pozwanego ad. 1 z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania umownego czyni bezprzedmiotowym dokonywanie oceny roszczenia wywodzonego wobec ubezpieczyciela z tytułu odpowiedzialności za czyn nieuczciwej konkurencji. Wskazać przy tym należy, że ta podstawa faktyczna roszczenia nie była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy, gdyż powołanie się na nią pojawiło się już po zamknięciu rozprawy w załączniku do protokołu. Stąd też te fakty podlegały pominięciu w postępowaniu apelacyjnym w myśl art. 381 k.p.c. jako spóźnione.

Odnosnie natomiast odpowiedzialności pozwanych K. S., M. G. (1) i T. G. wywodzonej z naruszenia umownego zobowiązania do zachowania wyłączności brokerskiej na rzecz powódki, to słuszne były zarzuty apelacji co do błędnie ustalonego stanu faktycznego w tym zakresie, prowadzącego do przyjęcia, że grupa E. należycie wykonała zobowiązania z umowy brokerskiej łączącej ją z powódką.

Kluczowe znaczenie w tej kwestii ma bowiem treść udzielonych (...) pełnomocnictw na wyłączność. Pozwani K. S., M. G. (1) i T. G. udzielili w dniu 2 października 2009 roku pełnomocnictwa wyłącznego (...), a w dniu 20 września 2010 roku M. G. (2) w imieniu grupy E. udzielił kolejnego pełnomocnictwa na wyłączność w celu wyraźnego wskazania "W." brokera, z którym ma prowadzić negocjacje przedmiotowych umów ubezpieczenia, począwszy od dnia 20 września 2010 roku, które zostało odwołane pismem z dnia 30 września 2010 roku. Świadczy to o tym, że pozwani ad. 3 – 5, podejmując kontakty z innymi brokerami działali wbrew treści udzielonych pełnomocnictw, które odzwierciedlały postanowienia umowy brokerskiej, na podstawie której udzielono powódce tychże pełnomocnictw na wyłączność. Błędne było w konsekwencji ustalenie Sądu I - ej instancji, że pozwani ad. 3 - 5 wypowiedzieli powódce klauzulę wyłączności w okresie od dnia 31 sierpnia 2010 roku do dnia 20 września 2010 roku. Taka sytuacja miała bowiem miejsce w odniesieniu do Spółek wchodzących w skład grupy E.: (...) S Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej oraz (...) Handel Spółka z

ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej. W tym kontekście należy jednak wskazać, że pełnomocnictwa od wszystkich pozwanych dla dwóch innych brokerów wystawione zostały w dniu 24 sierpnia 2010 roku, a więc w okresie obowiązywania wyłączności wobec każdego z podmiotów wchodzących w skład grupy E.. Ten fakt stanowi zaś jawne naruszenie charakteru udzielonego powódce zlecenia, a w jego świetle żądanie "W." wskazania jednego brokera, jako warunku prowadzenia negocjacji, było nieuzasadnione, gdyż wyłączność w dniu udzielenia pełnomocnictw posiadała wyłącznie powódka, co wynikało z treści tych pełnomocnictw. Taki status utrzymała zresztą ona aż do dnia 30 września 2010 roku w stosunku do pozwanych ad. 3 – 5. Stąd też błędne było ustalenie Sądu Okręgowego, że złożenie oferty przez (...) Spółkę Akcyjną w W. w dniu 14 września 2010 roku dokonane zostało w czasie, gdy żaden z brokerów nie legitymował się wyłącznością, podczas gdy to powódka taką wyłączność od pozwanych osób fizycznych przez cały czas posiadała.

Jak słusznie wywiódł Sąd Okręgowy dopuszczalne i spotykane w praktyce jest ustanowienie kilku pełnomocników z takim samym zakresem umocowania. Zgodnie bowiem z art. 107 k.c. jeżeli mocodawca ustanowił kilku pełnomocników z takim samym zakresem umocowania, każdy z nich może działać samodzielnie, chyba, że co innego wynika z treści pełnomocnictwa. Ta ostatnia część powołanego przepisu wskazuje na dopuszczalność zastrzeżenia tzw. pełnomocnictwa wyłącznego, którego udzielono w niniejszej sprawie. Oznacza ono zobowiązanie do nieudzielania zleceń w sprawach ubezpieczeniowych innym brokerom, czego nie dochowano.

Co do natomiast treści stosunku prawnego łączącego pozwanych ad. 3 - 5 z powódką, to zgodzić się należy z apelującą, że w realiach niniejszej sprawy brak jest jakiegokolwiek innego, racjonalnego uzasadnienia dla udzielenia powódce pełnomocnictwa do wyłącznej reprezentacji pozwanych ad. 3 - 5 w stosunkach z ubezpieczycielami aniżeli zawarcie przez strony umowy brokerskiej z klauzulą wyłączności. W razie bowiem skutecznego udzielenia pełnomocnictwa brokerskiego dochodzi do nawiązania dwóch stosunków prawnych: wewnętrznego pomiędzy mocodawcą i pełnomocnikiem oraz zewnętrznego pomiędzy pełnomocnikiem a podmiotem, z którym dokonał on czynności. W niniejszej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że treść tych stosunków prawnych nie pokrywała się ze sobą. Za dotknięte wewnętrzną sprzecznością należy uznać wnioski Sądu Okręgowego, że brak jest podstaw do ustalenia, by u podstaw pełnomocnictwa leżał stosunek zobowiązaniowy, zgodnie z którym pozwani ad. 3 – 5 byłiby zobowiązani do zaniechania negocjowania umów za pośrednictwem innego brokera oraz jednocześnie ustalenie, że doszło do wypowiedzenia zlecenia udzielonego powódce na wyłączność. Skoro bowiem Sąd I – ej instancji uznał za niezaprzeczalny fakt istnienia umów zlecenia pomiędzy powódką a pozwanymi ad. 3 – 5, których emanacją stanowiły udzielone pełnomocnictwa, to w oparciu o ich treść winny być ustalone prawa i obowiązki stron objęte owym zleceniem. Ich elementem była zaś klauzula wyłączności oznaczająca zobowiązanie dających zlecenie do nieudzielania ich w tym samym zakresie innym podmiotom. Zgodny zamiar stron i cel umowy zlecenia usług brokerskich znalazł bowiem odzwierciedlenie w treści udzielonych pełnomocnictw.

Także zatem w zakresie związanym z ustaleniem treści stosunku prawnego pomiędzy pozwanymi ad. 3 – 5 i powódką Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia prawa materialnego w postaci art. 65 § 2 k.c. przez przyjęcie, że nie obejmował on zobowiązania do zachowania wyłączności. Skutkowało to naruszeniem także art. 471 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Wskazać bowiem należy, że naruszenie zasady wyłączności stanowi nienależyte wykonanie zobowiązania prowadzące do powstania szkody, stanowiącej równowartość prowizji, jaką powódka uzyskałaby, gdyby pozwani ad. 3 – 5 nie podjęli działań niezgodnych z treścią umowy łączącej ich z nią (tak Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 7 maja 2010 roku, I ACa 383/10, LEX numer 818293).

Wysokość dochodzonych roszczeń z tytułu zawartej umowy o prowizję brokerską z pozwaną "W." i odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwane osoby fizyczne nie była w toku sprawy kwestionowana. Zresztą pozwana "W." nie przedstawiła żadnych przeciwdowodów w tym zakresie pomimo zobowiązania jej do złożenia dokumentów na okoliczność wysokości wypłaconej prowizji, a w szczególności rachunków wystawionych przez tego brokera i dowodów dokonania przelewów z rozbiciem na prowizję należną z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia przez każdego z pozwanych z osobna. W wykonaniu tego zobowiązania pozwany ad. 1 przedłożył jedynie wydruki raportów, których moc dowodową i czytelność zakwestionowała powódka. Ponadto wydruki te nie posiadały nawet statusu dokumentu prywatnego, gdyż nie były opatrzone jakimkolwiek podpisem, zaś żadne inne wskazane i miarodajne

dokumenty nie zostały złożone. Pozwany ad. 1 nie złożył także umowy ubezpieczenia w ruchu międzynarodowym, do czego został zobowiązany. W związku z tym wysokość należnej prowizji dochodzonej przez powódkę od pozwanego ad. 1 należało uznać za udowodnioną, gdyż odmowa przedstawienia dokumentów przez tego pozwanego obciąża go negatywnymi skutkami w tym zakresie zgodnie z art. 233 § 2 k.p.c. Natomiast fakty związane z wysokością odszkodowań od pozostałych pozwanych nie były objęte ich oświadczeniem, a co za tym idzie w myśl art. 230 k.p.c. należało uznać je za przyznane.

Zasądzone kwoty należało oprzeć na konstrukcji odpowiedzialności in solidum, gdyż pozwani zobowiązani byli z różnych tytułów prawnych do zapłaty tego samego świadczenia. Odpowiedzialność pozwanego ad. 1 wynikała bowiem z umowy o zapłatę prowizji brokerskiej, a pozostałych pozwanych z tytułu naruszenia obowiązków wynikających z zawartych umów brokerskich, a jednocześnie brak podstaw ustawowych do przyjęcia w niniejszej sprawie konstrukcji solidarności. Uzasadnia to oparcie wyroku na zasadach solidarności nieprawidłowej.

O odsetkach od zasądzonych świadczeń orzeczono w oparciu o art. 481 k.c., uwzględniając zgłoszone w tym zakresie żądanie wobec przedstawienia dowodów wymagalności świadczenia przed wytoczeniem powództwa w związku z wezwaniami do zapłaty, których doręczenia udokumentowano.

Z uwagi na częściowy charakter wydanego wyroku i treść art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. brak było podstaw do wydania przez Sąd Okręgowy orzeczenia o kosztach procesu, które winny być przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku kończącym sprawę. Orzeczenie kończące postępowanie w sprawie w rozumieniu tego przepisu to bowiem takie, które zamyka trwale drogę do wydania wyroku, a jednocześnie jest orzeczeniem całościowym, a nie zamykającym fragment bądź pewną fazę postępowania. Takie postanowienie musi zatem trwale zamykać drogę do wydania orzeczenia co do istoty sprawy, gdy jednocześnie po jego wydaniu sąd jest zwolniony z dalszego podejmowania czynności procesowych w danej instancji (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 kwietnia 2012 roku, II CZ 207/11, LEX nr 1228679, oraz Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 19 kwietnia 2012 roku, I ACz 482/12, LEX nr 1171326). Takiego charakteru nie posiada zaś wydany wyrok częściowy, stąd też zawarte w jego punkcie drugim rozstrzygnięcie o kosztach procesu podlegało zmianie przez jego uchylenie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Z przyczyn podanych powyżej na podstawie art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. a contrario nie orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego, które będą przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku kończącym sprawę.

Bogdan Świerczakowski Barbara Trębska Paulina Aslanowicz